

Tikslas be plano yra tik paprasta svajonė*

Dainius PAUKŠTĖ
Migracijos ekspertas

Pasaulis mus ir mes patys save suvokiame kaip valstybę, pastatytą ant demokratijos pamatų. Ją įprasmina ne tik Lietuvos Konstitucija, bet ir tarptautinis pripažinimas. Tačiau tai yra tik formalioji, arba teorinė, šio reiškinio pusė. O štai gyvenimas arba praktinė pusė mums įrodinėja priešingai: valstybingumo genų atžvilgiu, deja, mes esame tarsi ką tik išsivadavę iš baudžiavos pančių ir nežinome, ką daryti su gauta laisve. Tą tenka prisiminti kiekviena palankia ar nelabai palankia proga. Esamų problemų fone gal net nesąmoningai dauguma jau pasiilgo botago - anksčiau nereikėjo galvoti: įsakė - padarei ir galvos neskauda. Dabar mūsų tapatybę pasaulyje atspindi ne tik tautybė, bet ir pilietybė. Mūsų santykius su valstybe apibrėžia LR Konstitucija per mūsų teises ir pareigas. Dėl teisių viskas lyg ir aišku, o štai dėl pareigų... Jų atlikti, kaip matosi, itin didelio noro nėra, nes čia pirmiausia susiduriame su savomis, t.y. šeimos problemomis. Tenka pripažinti, kad mūsų politikai tikrai yra itin talentingi problemų kūrėjai. Dažnas pamano: geriau jau dingti iš problemų apipinto žemės lopinėlio, pavadinto Lietuva...

Visiškai suprantu ir pateisinu prieškarį ir pokario emigrantus, kai jiems teko priimti kitos valstybės pilietybę: juk jų valstybės - Lietuvos tuomet nebeliko. Todėl dėti lygybės ženklą tarp jų ir dabartinės emigrantų kartos, reikalaujančios teisės į antrą pilietybę, nekyla rankos. Manau, tai nepateisinama nei istoriškai, nei teisiškai, nei morališkai. Nors ir gyvename vartotojiškoje visuomenėje, kur viskas perkama ir parduodama, betgi ne tiek! Pilietybė egzistuos tol, kol pasaulyje bus bent viena valstybė.

Būtina pabrėžti, kad įstatymai ES valstybėse vienodėja. Visos ES valstybės turi įstatymus apie užsieniečius. Pagal savo nuostatas šis įstatymas su labai mažomis išimtimis yra tapatus visose ES valstybėse. Užsienietis, gavęs leidimą nuolat gyventi kurioje nors ES valstybėje (o tokį gauna legaliai dirbantys piliečiai iš ES valstybių), turi beveik tokias pat teises kaip ir tos šalies pilietis. Darbas, socialiniai klausimai, švietimas, pensijos, mokslas, teisė balsuoti savivaldos ar net parlamento rinkimuose ir kita - analogiški. Na, nebent norėtum tarnauti tos šalies kariuomenėje ar dirbti valstybės tarnyboje. Bet ir čia skirtumai palaipsniui nyksta. Todėl keisti pilietybę tikrai nėra didelio poreikio.

Seime verda „audringas“ darbas, tačiau matosi, kad politikų pastangos kuo toliau, tuo labiau yra tuščios ir bevaisės. Įnirtingas fanatizmas nepadedą suvokti, kad atliekami darbai nėra tie, kurie turėtų ir galėtų prikelti valstybę iš ligos patalo. Paimkime tris darbus Seime, kurie visuomenėje turi didžiausią atgarsį: kova su girtavimu,

aukštojo mokslo reforma ir Darbo kodeksas. Ko gero, politikai išskyrė šiuos klausimus kaip prioritetinius? Tuomet norėtusi gauti atsakymą: kaip šie trys klausimai padės išsaugoti valstybę ir atgaivinti tautą? Kaip minėti sprendimai paveiks emigracijos procesus? Prioritetų neturėjimas arba netinkamas jų pasirinkimas, kaip yra dabar, rodo, kad neturime šiais klausimais jokios strategijos, jokio plano. Ir kaip šioje vietoje neprisiminti premjero kalbų apie tai, kad emigraciją jis stabdys vykdydamas Vyriausybės programą ir jokių kitų priemonių daugiau nebereikia. Jeigu ir kitos priemonės bus panašios, tai mūsų šalies teritorija greitai primins dykvietę, o ne normaliam gyvenimui tinkamą šalį.

siantys trečią dešimtmetį, tik patvirtina tokią nuomonę.

Nesu įsipareigojęs jokiai gerimų pramonei, bet reaguodamas į tai, kas vyksta, galiu pasakyti, kad bet kokie radikalūs sprendimai šioje srityje gali būti padaryti tik su visuomenės pritarimu. Jeigu sprendimai bus priimti prievartos būdu, laužant ir daužant nusistovėjusią tvarką, tradicijas ir taisykles, alkoholio bus ne tik perkama, bet ir vartojama gerokai daugiau nei dabar, o dalis gerimų rinkos taps ne tik šešėlinė, bet ir surogatinė. Taigi, sukursime naujų problemų kamuolį. Iš tiesų būtų keista, jeigu šioje situacijoje savo interesų nebandytų ginti gerimų gamintojai, pardavėjai ar vartotojai.

ma į visų suinteresuotų asmenų ir grupių interesus. Štai kodėl tikros reformos parengimas trunka dvejus ar trejus metus. Tik po to vyksta greitas jos įgyvendinimas. Mūsų politikai kažkodėl mato tik paskutinę šio proceso fazę, nes trokšta greitų permainų ir rezultatų. Štai todėl ir esame nesėkmingų reformų šalis, kurioje dabar dominuoja ekonominė ir politinė prievarta.

Tą patį laiko požiūriu galima pritaikyti ir aukštojo mokslo pertvarkai. Man atrodo, kad įvykdytas mokamo aukštojo mokslo įteisinimas ir studentų krepšelių sistemos įvedimas buvo „namo statyba nuo stogo“. Būtent ji lėmė šiandieninius Lietuvos jaunimo emigracijos srautus, kai kas trečias emigrantas yra

Juk žuvis visuomet pradeda pūti nuo galvos... Jeigu tokie dalykai vyksta premjero panosėje, tai kas vyksta truputėlį atokiau - ministerijoje?

Kitados prancūzų filosofas ir rašytojas Alberas Kamiu (Albert Camus) yra pasakęs: „Kai religija susilieja su politika, gimsta inkvizicija.“ Tai tikrai puiki sentencija, tinkanti apibrėžti esamai situacijai su Darbo kodeksu. Šiandieną liberalizmas yra šiuolaikinio vartotojiško pasaulio religija, todėl verslas ir politikai Lietuvoje bando įteisinti liberalistinę inkviziciją Darbo kodekso pavidalu. Visi nesutinkantys su jo nuostatomis bus „nukryžiuoti ir sudėginti ant darbo santykių laužo“.

Manau, visi atkreipėte dėmesį į tai, kad esamas premjeras S.Skvernelis ar buvę A.Kubilius ar A.Butkevičius apie šio įstatymo projekto priėmimą Seime lyg susitarę kalbėjo, nurodydami konkrečias jo priėmimo datas. Tikrai pavydu. Gal darbdavių organizacijos galėtų pavišinti tokios savo įtakos paslaptį, kaip reikia „apžavėti“ svarbiausią Lietuvos politiką? Ar teks ir S.Skverneliui atgailauti ir pelenais barstyti galvą - parodys netolima ateitis.

Politikų ir profsąjungų atžvilgiu taikomas nuolatinis presingas, kuriuo darbdaviai siekia Darbo kodekso priėmimo, rodo jų godumo lygį. „Jau praėjo beveik dveji metai, kai mokslininkai parengė projektą, o Darbo kodeksas vis dar nepriimtas“, - virkavo vienos iš šių organizacijų vadovas. Taip, galima tik išivaizduoti, kiek viršpelių prarasta!

O kaip Darbo kodeksas galėjo būti priimtas, jeigu Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu projektą rengė tik darbdavių pusės sudaryta mokslininkų grupė? Natūralu, kad ši grupė ir vykdė darbdavių užsakymą, nuolankiai tylint SAM specialistams ir buvusiai ministrei. Net ir po to, kai beatodairiškai „stumdamas“ šį projektą nagus nusvilo A.Butkevičius, jau po rinkimų Trišalėje taryboje svarstant kodeksą, darbdaviai vis tiek nesileido į kompromisus. Dabar normaliam Darbo kodeksui priimti gali prireikti ir trejų, ir net ketverių metų. Aišku, jeigu darbdaviai nepakeis savo požiūrio, o politikai liks ištikimi pasirinktai pozicijai. Ir tai bus normalu.

Deja, politikams kol kas nepavyksta mobilizuoti Tautą kūrybiškam ir našiam darbui ar įrodyti išvykusiems, kad namuose vyksta teigiamos ir esminės permainos. Esame vykstančios dramos liudininkai matydami, kaip piliečiai reaguoja į tokius politikų sprendimus: emigracija nemažėja. O čia stebiu ir tikrai negerą dalyką: po įstojimo į ES emigracijos srautai auga jau trečius metus iš eilės. To anksčiau nebuvo.

Esu šalininkas to, kad Lietuvai reikia visuotinio politinių partijų susitarimo ir įsipareigojimų mažinti emigraciją bei gerinti demografinę situaciją. Būtina kreiptis į Tautą, prašant šiame darbe jos supratimo ir paramos. Tik po to šioje srityje daromi darbai įgaus prasmę. Kol kas malūno girtos sukasi tuščiai: ligoniui yra reikalingi vaistai, o ne kompresai, kuriuos šiandieną masiškai siūlo politikai.

*Antuanas de Sent Egziuperi

Redakcijos archyvo nuotr.

▶ Politikų ir profsąjungų atžvilgiu taikomas nuolatinis presingas, kuriuo darbdaviai siekia Darbo kodekso priėmimo, rodo jų godumo lygį

Kodėl taip kalbu? Kažkiek galiu sutikti su visuomenėje paplitusia nuomone, kad išrinkus Seimą jo nariai persikelia gyventi tarsi į kažkokį paralelinį pasaulį ir atitrūksta nuo realaus mūsų kasdienio gyvenimo. Rodos, jie turėtų atstovauti mums ir mūsų interesams, nes mes juos išrinkome, bet jie kažkodėl tampa verslo ir finansinių grupuočių interesų atstovais. Dėl tokio požiūrio atstovavimo balansas Seime yra aiškiai pažeistas. Gal Seimo nariai savo frakcijose bijo pasakyti tiesą savo partijos vadovams? Juk vėliau šių vadovų lūpomis yra pagarsinami ten priimti sprendimai, nepriklausomai nuo to, geri jie ar blogi. Deja, politikų Lietuvoje mūsų visuomenė nekontroliuoja: nepertraukiami emigracijos iš Lietuvos srautai, besitę-

Politikų noras „pabaigti greitai“ su šiuo klausimu yra pats blogiausias dalykas. Tai tik rodo, kad mūsų politikai nėra tikrieji reformatoriai. Reikia turėti kantrybės, o jie akiai yra prisirišę prie savo siūlymų, nustatytų datų ir sprendimus yra pasirengę priimti bet kokia kaina ir nesiklausant argumentų. Žmonių minios Seimo koridoriuje prie Sveikatos reikalų komiteto durų rodo, kad skubama, kad klausimai iki galo neišdiskutuojami, todėl ir sprendimus teks priimti prievartos būdu. O tai jau ne reforma, o eilinis elementarus laboratorinis bandymas, kur pelės vaidmuo dar kartą teks Tautai. Tikra reforma reiškia, kad išsikalbama iki galo, kai nelieka neiškių klausimų ir iš esmės nelieka prieštaraujančių, nes atsižvelgia-

iki 35 metų. Neabejoju, kad toks sprendimas galėjo būti priimtas tik po to, kai būtų išspręstas aukštųjų mokyklų pertvarkos klausimas. O dabar turime nekontroliuojamus išvykstančiųjų srautus. Todėl, mano nuomone, nereikia daryti naujos nesąmonės, kol nesugromuliuome ankstesnės. Vyriausybė turėjo iškelti idėją dėl aukštojo mokslo pertvarkos ir čia padaryti pauzę, pavesdama aukštųjų mokyklų bendruomenėms pačioms išdiskutuoti, parengti ir pateikti Vyriausybei bei Seimui aukštųjų mokyklų stambinimo projektą. O premjeras, bėgdamas prieš pertvarkos traukinį, jau pradėjo „pardavinėti“ kai kurių aukštųjų mokyklų patalpas. Tikrai nenoriu ridenti ant jo visų akmenų, nes jis yra savo „epochos vaikas“ - visi politikai ir visos partijos iki šiol elgėsi taip pat.

O apie „reformą“ Vyriausybėje net nesinori kalbėti - šiuo klausimu turėtų domėtis teisės saugos institucijos. Juk Vyriausybė - ne nuosavas „kromelis“, kur gali daryti ką nori ir kaip nori. Čia reikėtų neperžengti teisės reikalavimų, elementaraus padorumo ir profesionalumo ribų.